ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ YAYINI, SAYI: 69
KONGRE VE SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ DİZİSİ: 2

ULUSLARARASI YUNUS EMRE SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

(Ankara, 7-10 Ekim 1991)

ANKARA, 1995

YUNUS İZİNDE BİR ŞAİR NURÎ-İ SİVÂSÎ (ABDULAHAD NÛRÎ)

MÜJGÂN ÜÇER*

"Harâb ol hey harâb dünya nice tenler türâb ettin
Seni bir pula satsalar ben almazam şimden geru"

Nurî-i Sivâsî

Ahmed Yesevî'nin tutuşturmuş olduğu aşk kütüğünün Anadolu'daki kıvılcımlarından biri de Ebu's-Sena Şemseddin Ahmed olup, ailesinden Abdulmecid Sivasî, Nurî-i Sivâsî, Ahmed Suzî ve Receb Kâmil de Şemseddin Ahmed (Şemseddin Sivâsî) gibi güçlü birer şairdirler. Devrinin ileri gelen âlimlerinden olan bu şahıslar Yunus vadisindeki içten ve özden şiirleriyle de dikkatimizi çekerler. Her biri ayrı birer araştırma konusu olan bu şairlerden Nurî-i Sivâsî tanıtılacak, Yunus Emre'nin etki ve izlerini belirtmeye çalışılacaktır.

HAYATI:

Üzerinde pek çalışma yapılmamış olan Nûrî-i Sivâsî hakkında kısa ansiklopedik bilgiler olmakla beraber, Bursalı Mehmed Tahir'in Osmanlı Müellifleri adlı eserinde.[1] Tuhfe-i Nâilî, Vekayî-i fuzelâ, Hediyyet'ül ihvan, Ziyaret-ül evliyâ gibi eserlerde Nuri-i Sivâsî ile ilgili bilgiler ve menkabeler de bulunmaktadır.[2] Abdülahad Nûrî adıyla tanınan şairimizle aynı ada sahip bir başka şairimiz daha bulunmamaktadır ki, Yunan Harbi Destanı'nı yazan Abdülehad Nûrî'dir.[3]

* Eczacı.

[1] Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, cilt 1, İstanbul 1331, s. 121.

[2] Sayın Dr. Müjgân Cunbur'un vermiş oldukları bilgiler için teşekkür ederim. Abdulahad Nûrî için Sayın Cunbur'un lütfetmiş oldukları diğer kaynaklar ise şöyledir:

— Tuhfe-i Naîlî, cilt 2, s. 1569-1570 (Millî Kütüphane Yz. B. 611/2)
— Şakayık-ı Şeyhî, cilt 1, s. 614.
— Sicill-i Osmanî Cilt 3, s. 294.
— Vefiyat-ı Ayvansarayî 27.
— Safayî 505.
— Mecelle 429.

[3] Abdulkerim Abdulkadiroğlu, "Abdulehad Nuri'nin Yunan Harbi Destanı", *Türk Kültürü*, sayı 281, Ankara 1986, s. 565 Boyabat'ta doğan Abdulehad Nuri 1927 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Bkz. *a.g.m.*

Abdülahad Nûrî, Sivas'ta, 1594 yılında doğdu. Hem ana hem de baba tarafından, Şemseddin Sivasî'nin kardeşlerinin torundur. Abdülahad Nûrî'nin annesi, Şemseddin Sivasî'nin kardeşi Muharrem Efendi'nin kızıdır. Babası ise, Şemseddin Sivasî'nin diğer kardeşi İsmail Efendi'nin oğlu, Muslihiddin Mustafa Sefayi Efendi'dir. İsmail Efendi Sivas müftüsü olup, Abdülehad Nûrî'nin üç nesle kadar uzanan silsilesi de şöylece ifade edilmiştir. Şeyh Evhadüddin Abd'ül-Ehadü'n-Nûrî İbni Muslihiddin Mustafa Safâyî İbni İsmail İbni Ebü'l-Berekât. Büyük dedeleri Eş-Şeyh Mehmed Ebu'l-Berekât, Şemseddin Sivasî'nin de babası olup, Berekât'ın dört oğlu vardı (Şemseddin Ahmed, Muharrem, İsmail, İbrahim efendiler).

Abdulehad Nûrî, dayısı halvetî Şeyhi Abdülmecid Sivasî'nin (şiirlerinde Şeyhî mahlâsını kullanmıştır) III. Mehmed tarafından İstanbul'a davetiyle, onunla beraber, İstanbul'a gelmiştir. Küçük yaşta babasını kaybeden Nûrî' nin yetişmesiyle dayısı Abdulmecid Sivasî meşgul olmuştur. Tahsilini devrinin önde gelen âlimlerinden yaparak zâhirî ve bâtınî ilimlerden icâzet alan, sülûkünü de dayısından tamamlayan Nûrî, irşad vazifesiyle, dayısı tarafından Midilli' ye gönderilmişti. Burada ilim ve tarikatının yayılmasıyla meşgul olduktan sonra, 1614 tarihinde İstanbul'a çağrılarak, Mehmed Ağa Tekkesi şeyhliği görevinde bulundu. 1631'de Fatih, 1641'de Beyazıt camilerine, sonra da Ayasofya camiine vaiz tayin olundu. Ömrünün sonuna kadar bu görevde kalıp, ömrünü irşad ve eser yazmakla geçirdi. 1650 yılında vefat etti. Abdulmecid Sivâsî'nin Eyüp Nişanca'sındaki türbesinin karşısına defnedildi. Eyüp, Nişançı Mustafa Paşa Külliyesi civarında bulunan Abdulahad Nûrî ve eşinin kabirlerinin bulunduğu bina, Ağazade Mustafa Efendi tarafından yaptırıldı.[4] Abdulahad Nûrî'nin vefatına düşürülen tarihlerden üçü şöyledir:

"Gitti cennete Abdülehad"

Şair Feyzi Efendi

"Abdülahad Efendi olsun mukîm-i cennet"

Şeyh Nazmi Efendi

"Eş-Şeyh Abdülahad" cümlesi de vefatına tarihtir.

ESERLERİ:

Abdülahad Nûri'nin tasavvuf ilmine vukûfiyeti, rüya tabirindeki kudreti herkes tarafından teslim edilmişti. Şiirlerinde Nûrî mahlasını kullanan Abdülâhad'ın 130 kadar ilâhisinin bulunduğu mürettep divânıyla birlikte, otuza

[4] Abdulahad Nûrî'nin türbesinin fotoğrafını gönderen Hasan Ali Göksoy'a teşekkür ederim.

yakın eseri vardır. Bunlar, Mehmed Tahir Efendi'nin Osmanlı Müellifleri adlı eserinde şöyle kaydedilmiştir.[5]

1 - Şerh-i erbainiyat
2 - Riyaz-ü'l-ezkâr
3 - Te'dibü'l mütemerrideyn fi islâm'ül- ebeveyn
4 - Risale fi hayati'l-Hızır ve İlyas
5 - Risâle fi tevfiki taârizi'l-âyât
6 - Risâletü mir'ati'l-vücud fi'l-meratibi'l-külliyy ve'l-hazerat
7 - Risâletü fi nef'i mesai'l-ihya li'l-emvat
8 - Risâletü fi şerâiti isticabeti'd-dua
9 - Risâletü fi cevâzi eda'i'n-neva fil bi'l-cemaat
10 - Risâletü fi mahabbeti'l-abdi li-rabbihi
11 - Risâletü fi hakikati leyleti'l-kadr
12 - Risâletü fi şurûti talebi'l-ilmi'n-nâfi
13 - Risâletü fi isbati'ş-şuûr li ehli'l-kubûr
14 - Risâletü fi subûti tayyi'l-mekân li evliya il-ümme
15 - Risâletü fi cevâzi devrani's-sôfiyye bi'l-lugati't-Türkiyye
16 - Risâletü mâ arefnaâk
17 - Şerh-i kelimat-i Kümmeyl b. Ziyâd
18 - Merâtib-i ma'rifeti'r -Rahman
19 - Risâletü'l-ıtrıyye
20 - İnkazü't-tâlibîn
21 - İsbatü'l-ilm ve'ş-şuûr
22 - Hüccetü'l-vedâd
23 - El-adl ve'l-iksat beyne't-tefrit ve'l-ifrat
24 - Kassamü'l-mübtediîn
25 - Dürer-i Nurî
26 - Risâletü't-tac
27 - İsbatu'l-vacib fi mahiyeti'l-vücud
28 - Mir'atü'l vücud ve mirkatü'ş-şuhûd

[5] Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e*, s. 121.

Abdulahad Nûrî'nin divanı aşağıdaki kütüphane ve numaralarda bulunmaktadır:

1 - Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Kısmı No: 3484

2 - Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Kısmı No: 3586

3 - İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: 510

4 - İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: 1350

Sayın Dr. Müjgân Cunbur'un lutfettiği bilgilere göre, Millî Kütüphane Mikrofilm Arşivi'nde:

1 - Yazma M.F.A.D. 723

2 - Yazma M.F.A.D. 724

3 - Yazma M.F.A.D. 725

4 - Yazma M.F.A.D. 726'da filmleri bulunmaktadır.

Abdullahad Nûrî'nin bir Menkabesi;

Nûrî'nin dayısı olan Abdülmecid Sivasî ile Kadızâde tartışması 17. yüzyılın önemli bir olayıdır. Abdülmecid Sivasî Kadızâdeliler'e gereken cevabı vermiştir. İşte o dönemde, padişahtan, tekkelerin kapanmasını ısrarla isteyenlerin bulunması üzerine, padişah şeyhlerden kerâmet istemiş. İnzivada bulunan Abdulahad Nûrî'ye haber verilmiş. Bütün ulemâ Ayasofya camiinde toplanmış. Abdullahad Nûrî, Ayasofya camii kubbesi içinde uçarak şu ilâhiyle kerametini göstermiş.[6]

Semada sırr-ı tevhidi
Duyan gelsin bu meydâne
Derununda bugün Hakk'ı
Duyan gelsin bu meydâne

Salâdır ehl-i irfana
Yetiş hem canı canana
Bugün başını kurbana
Koyan gelsin bu meydâne

Görenler nûr-i Gaffâr'ı
Duyanlar sırr-ı Settâr'ı
Cihanda şîşe-i ârı
Kıran gelsin bu meydane

[6] Vehbi Cem Aşkun, *Sivas Şairleri*, Sivas 1948, s. 42.

Derilsin cümle aşıklar
Ciğeri aşka yanıklar
Görün münkir ne sayıklar
Duyan gelsin bu meydane

Kamunun hâliki birdir
Niçin bazısı kâfirdir
Bu ne hikmet bu ne sırdır
Bilen gelsin bu meydane

Geçip bu âbile kılden
Dahî cümle heyakilden
Bu dünya nakşını dilden
Yuyan gelsin bu meydane

Gönül maksudunu buldu
Cihan envâr ile doldu
Bugün Nuri imam oldu
Uyan gelsin bu meydane[7]

Menkabeye göre, Padişah, Nişancı'daki yazlık sarayını Nûrî'ye hediye ederek tekkeleri kapamaktan vazgeçmiştir. Bu vak'a üzerine, ona cemile olmak üzere, İstanbul'da ne kadar ehl-i hakikat varsa, ramazan ve kurban bayramlarında Abdulahad Nûrî'nin türbesine giderlermiş ve bu hal yakın zamanlara kadar devam etmiş.

Abdulahad Nûrî'nin şiirleri:

Nurî-i Sivâsî bir tarikat ve tekke şairidir, bu sebeple aruzla söylediği şiirlerinde dîvan edebiyatı geleneğini sürdürmüştür.

Hece ile söylediği şiir ve ilâhilerinde ise dili çok sâde ve anlaşılır, âdeta Yunus Emre'nin uslûbü görülür. Mutasavvıf şâir olan Nurî-i Sivâsî'nin bazı ilâhi ve şiirleri Tokatlı Âşık Nûrî'ninkilerle karıştırılmıştır. Tokatlı Âşık Nûrî 19 yy.'da yaşamış olup, şaiirin kendi ifadesiyle "Erzurumlu Emrah'ın emekdarı"dır.[8]

Nurî-i Sivâsî, dinî lirizmi, temiz lisânı ve sâde uslûbu ile, Allah, ilâhi aşk, Hz. Peygamber sevgisi, ölüm-hayat gibi konularda Türk halkının inanç, duy-

[7] Bestelenen ilâhiler arasında gösterilmiş olduğu gibi, bu eser Çâlâkzâde Şeyh Mustafa tarafından uşşak makamında bestelenmiştir.

[8] M. Zeki Oral, Tokat'lı Âşık Nûrî, Ankara 1936.

gu, heyecan ve düşüncelerini bütün iç zenginliği ile terennüm eden Yunus Emre'nin izinde bir şairdir. Nûrî aşağıdaki şiirinde de görülebileceği gibi, içimizdeki başka bir Yunus'tur.

Gönlümüz her an
Sendedir yârâb
Derdime derman
Sendedir yârâb

Rahat-ı cânım
Canda cananım
Sırrı pinhanım
Sendedir yârâb

Âşıkın kâmı
Vuslat encâmı
Diler âramı
Sendedir yârâb

Aklım yitirdim
Ben de bulmadım
Şüphe kılmadım
Sendedir yârâb

Can kuşu uçtu
Âlemine geçti
Ol yana kaçtı
Sendedir yârâb

Nûrî bîçare
Sinesi yâre
Yareye çare
Sendedir yârâb

Bu şiirdeki ifadelerden Yunus'un şu dörtlüğünü hatırlamamak elde değildir:

Ben bir âşık bîçâreyim
Baştan ayağa yâreyim
Bir akılsız dîvâneyim
Aklım da yâr olmaz bana

Hz. Peygamber sevgisinde de Nûrî Yunus'un izindedir.

Arayı arayı bulsam yolunu
Gülşeni ravzandan dersem gülünü
Hak nasip eylese görsem yüzünü
Ya Muhammed canım arzular seni

Nûrî, peygambere kavuşma zamanını ise bir beytinde şöyle dile getirmiş:

Çok sây'ettim görem diye senin ravza-i pâkini
Hasret ukbâya kalmıştır göremem ya Resûlallah

Cennet cennet dedikleri
Bir kaç melek bir kaç huri
İstiyene ver onları
Bana seni gerek seni

Diyen Yunus gibi, Nûrî-i Sivâsî de aynı duygu ve düşüncelerini şöyle ifade etmiştir.

Yanar ise aşk ile can ü tenim
Geçer ise âh ile tün ü günüm
Hep senindir arada nem var benim
Aşk senin, âşık senin ma'şuk senin

Âşıkın kalbine kılsan bir nazar
Mâsivâdan kalmaz anda hiç eser
Sana eren cennet ü huri nider
Aşk senin âşık senin mâ'şuk senin

Abdulahad Nûrî'nin:

Bulmaz bu derdin çaresin
Bîçâre gönlüm neylesin
İşletti aşkın yâresin
Bîçare gönlüm neylesin

Terk etti cümle pîşesin
Artırdı ol endişesin

Sındırdı Nuri şişesin
Sâd pare gönlüm neylesin[9]

ve daha önce, Nûrî ile ilgili bir menkabe vesilesiyle tamamı verilen ilâhideki şu beyitte:

Cihanda şişe-i ârı
Kıran gelsin bu meydana

ifadeleri, Yunus'un aşağıdaki dörtlükteki seslenişinin sanki bir başka şeklidir:

Derviş Yunus mâ'şukuna
Vuslat bulunca mest olur
Ben şişeyi çaldım taşa
Namus u ârı neylerim

Abdulahad Nûrî'nin şiirlerine vereceğimiz diğer örneklerden bâzılarını şöylece gösterebiliriz:

Sular gibi alçak gez, rif'at bulursun gönül
Akd-i ihadını çiz vuslat bulursun gönül
Nefs ile et savaşı ta ki alt eyleyesün
Nefsi katleyleyince izzet bulursun gönül
Verme ömrün hebaya her yerde çalış meğer
Kırılınca iki diz vuslat bulursun gönül
Geceler ahuzâr et yüzünü yerlere sür
Parelensin iki yüz sıhhat bulursun gönül
Nuri bunları dedin bunun biri sende yok
Sen de seyyah ol da gez devlet bulursun gönül

Abdulahad Nûri'nin ârifâne bir gazeli:

"Küntü kenzün sırrıdur dünyâ ve ukbâdan garaz
Ana mektebhânedür bu çerh-i mânâdan garaz
Enfüs ü âfâkı rüyetle kemâle ârif ol
Ma'rifetdür çünki mahlûkat-ı bidâddan garaz
Bir muammâdır bu âlem fehm iden âriflere
İsm-i âzam sırrıdır çün ol muammadan garaz

[9] Nikâbî Ömer tarafından bestelenmiş olan muhayyer ilâhi.

Sofiyâ esmâda kalma gel müsemmâ dersin al
Bil müsemmâdır gözün tâlim-i esmâdan garaz
Ko mebâdî şuglini sen maksad-ı aksâyı gör
Çün netâyicdür kamu sugra vü kübrâdan garaz
Katresinde nice umman gizlidür dil bahrisinün
Hâsılı dür-i hakikatdür o deryâdan garaz
Nuriyâ hiç gayri matlab kalmadı aşıklara
Hak cemalidür hemin cennati ukbâdan garaz

Şiirlerinden bir başka örnek:

Ey dil-i rind dünyanın çok âline aldandın
Pervâne gibi her dem şem'i ruhına yandın
Kardaş bu yalancının ahdine mi inandın
Rengine mi boyandın va'dine mi dayandın
Bilmem sana bu dünya bâki mi kalur sandun
Bu meclis-i fânide sâki mi kalur sandun

Ey Nuri uyar cânı sakın ki geçer fırsat
Sel gibi akar ömrün Nil gibi eder sür'at
Bin yıl yaşasan âhır gelmez sana bir sâat
Ey göz niçe bir uyku ey dil niçe bir gaflet
Bilmem sana bu dünya bâkî mi kalur sandun
Bu meclis-i fânide sâkî mi kalır sandın

Abdulahad Nûrî'nin bestelenmiş ilâhileri;

Türk musikîsi içinde ilâhilerin önemli bir yer tuttuğu ve musîkimizin de Tekke ilâhilerinden istifade ettiği bir gerçektir.[10] Her birinin ilim, irfan ve edebiyat ocağı gibi çalıştığı ve Osmanlı medeniyetini meydana getiren ve onu ayakta tutan unsurlardan birinin tekkeler olduğu o dönemler için bir vâkıadır. İlâhileri en çok bestelenen şairlerin başında Yunus Emre, Niyazî-i Mısrî, Eşrefoğlu Rûmî gelmektedir.

Abdullahad Nuri'nin ilâhilerinden pek çoğunun da bestelenmiş olduğunu görmekteyiz. Nuri'nin bestelenmiş ma'ruf bir ilâhisine kaynak, kendi devrinde yaşamış, Ali Ufkî Bey'in Mecmua-i Saz ü Söz adlı eseridir.[11] Asıl adı Albert Babowski olan Ali Ufkî bey kendi deyişi ile: "Ali Bey es-santûrî an

[10] Ali Rıza Şengel, *Türk Musikisi Klâsikleri, İlâhiler* 1, (Hazırlayan: Mustafa Tahralı, Yusuf Ömürlü), cilt 1, İstanbul 1972, Önsöz.

[11] Ali Ufkı, *Mecmua-i Saz ü Söz*, Tıpkı Basım, Hazırlayan: Prof. Dr. İstanbul 1976.

sâzendegân-ı Sultan Mehmed'' 1610-1675 yılları arasında yaşamış ve Enderûn-ı Hümayün'da yetişmiştir. Mecmua-i Saz ü Söz adlı orijinal eserinde, kendi tertip ettiği notalama yöntemi ile, sağdan sola, ilâhileri de kaydetmiştir. Değişmeden günümüze kadar gelmesini sağladığı bu ilâhiler[12] arasında Abdulahad Nûrî'nin:

Ey dil bize ver bir haber
Aşk illerine kim gider
Hasretle yandı ciğer
Aşk illerine kim gider

İster gönül ol illeri
Müşkin kokar sünbülleri
Solmaz o bağın gülleri
Aşk illerine kim gider

Âşıklara vakt-i seher
Andan nesim-i aşk eser
Ol bahçeden alup haber
Aşk illerine kim gider

Ey hâb-ı gaflette kalan
Fırsat geçer bir gün uyan
Bâki değil bize cihan
Aşk illerine kim gider

Billâh ol ilin yolu
Nuri'ye candan sevgili
Bağlandı aşkın mahmili
Aşk illerine kim gider[13]

bu ilâhisi de bulunmaktadır ki, Mecmua-i Saz ü Söz'deki şiirleri söyleyenlerin büyük çoğunluğu Ali Ufkî Bey'in arkadaşı idiler ve bunları bizzat, şairlerinin ağzından yazmış olmalıdır.[14]

[12] Ruhi Akangil, Türk Müziği Orkestra ve Korosu tarafından Mecmua-i Saz ü Sözdeki ilâhilerin seslendirilmiş olduğu "Uyan Ey Gözlerim" adlı kasette, Abdullehad Nuri'nin bu ilâhisi de yer almaktadır.

[13] Bu ilâhi, Ali Rıza Şengel'de İsmail Hakkı Bey'in, S. N. Ergun'da ise Ali Şiru Gâni Dede'nin Hüseyni İlâhisi olarak geçmektedir. Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Musîkisi Antolojisi.* cilt 1; İstanbul 1943, s. 209.

[14] İbrahim Arslanoğlu, "Mecmua-i Söz ü Söz ve Bilinmeyen Şiirler", *Türk Folkloru*, sayı 89, İstanbul, s. 3.

Abdullahad Nûrî'nin günümüze gelen bestelenmiş ilâhileri, ilâhi mecmualarıyla, cönklerle ulaşmış, yeni besteler de bunlara eklenmiştir. Sadettin Nüzhet Ergün'un,[15] Ali Rıza Şengel'in[16] eserlerinde Abdullahad Nûrî'ye ait bir hayli ilâhinin notaları yer almaktadır.

İstanbul Radyosu Türk Tasavvuf Musîkisi Topluluğu'nun yöneticisi Sayın Doğan Ergin'in lütfettiği bilgiler ve Abdullahad Nûrî'ye ait güftelerin notaları için teşekkür ederim. Sayın Ergin'in verdiği bilgilerden aşağıdaki ilâhileri ve bestekârlarını, makamlarını öğrenmekteyiz.

— Yanmaktan usanmazam (Mevlâm) Pervane miyim bilmem	Hüseynî (Cumhur ilâhi) Bestekârı: ?
— Bağ-ı cemâle çün irem Vuslat gülün anda direm	Çârgâh ilâhi Bestekârı: Derviş Ali Şîrü Gânî
— Ey beni aşk âteşine yandıran Aşk senin âşık senin ma'şuk senin	Uşşak İlâhi Bestekârı: Çalâk Ahmed
— Bulmaz bu derdin çâresin Bîçâre gönlüm neylesün	Muhayyer İlâhi Bestekârı: Nikâbî Ömer
— Habîbullah cihâna can değil mi Vücudu âleme sultan değil mi	Sabâ ilâhi Bestekârı: Nikâbî Ömer
— Ey gönül dillerde sen efsâne oldun bilmedin Baş açık esrük aceb dîvâne oldun bilmedin	Mâhur İlâhi Beste: Nikâbî Ömer
— İlâhî neylesün netsün Gönül sensiz karâr etmez	Sabâ İlâhi Bestekârı: Nikâbî Ömer
— Eser aşkın yeli ezhâra karşu Öter bülbülleri gülzâra karşu	Uşşak İlâhi Beste: Bursalı Yâkupzâde Mehmed
— Aşkınla cihan beste Lûtf eyle inayet kıl	Rast İlâhi Beste: Hatib Zâkirî Hasan
— İdüp âşıklara in'âm-ı küllî Tecellî eyle sultanım tecellî	Uzzal İlâhi Beste: Derviş Recep
— Habibullah cihana can değil mi Vücudu âleme sultan değil mi	Sabâ İlâhi Bestekârı: Hammamizâde İsmail Dede Efendi

[15] Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Musîkîsi Antolojisi*, İstanbul 1943, s. 59, 73, 87, 97, 103, 105, 106, 107, 110, 111, 112, 173, 183, 193, 209, 217, 230, 233, 234, 261, 270, 290, 373, 374.

[16] Ali Rıza Şengel, *Türk Musîkîsi Klâsikleri...* (Notaları da mevcut), s. 47, 225, 309, 418, 479, 572, 597, 634, 679, 694, 711.

— Aşkınla cihan beste Lûtf eyle inâyet kıl	Rast İlâhi Bestekârı: Dede Efendi
— Geldin geru gider misin Elvedâ yâ şehr-i ramazan	Acem İlâhi Beste: Neyzen Derviş Mehmed
— Müyesser eyledin aşkı Şükür ya Rabbi yâ Rabbi	Nikrîz İlâhi Beste: Sağır Kapıcı
— İlâhi lûtf u rahmet kapusun aç Bizi gayrı kapuya etme muhtac	Uşşak İlâhi Beste: Sağır Kapıcı
— Yine cûş eyledi ummân-ı aşkın Gönül Allah'a aşıktır yenilmez	Nevâ İlâhi Beste: Ebrû
— Semâda sırr-ı tevhidi Duyan gelsin bu meydane	Uşşak İlâhi Beste: Çâlâkzâde Şeyh Mustafa
— Yâ Habiballah kaçan kalkar cemâlinden nikâb	Müstear tevşih Beste: Balat Şeyhi
Mahv olur nûr-ı ziya salmaz cihana âfitab	Kâmil Efendi
— Eser aşkın yeli ezhara karşı Öter bülbülleri gülzâra karşı	Beyatî İlâhi Beste:
— Ey şehr-i nüzûl-i sûre Bâis oldun çok sürûra	Evc İlâhi Beste: İsmail Hakkı Bey
— İlâhi neylesin n'etsin Gönül sensiz karâr etmez	Muhayyer İlâhi Beste: İsmail Hakkı Bey
— Ey tâlib-i vasl-ı Hüdâ[17] Gel gidelim Hak'tan yana	Irak İlâhi Beste:
— Bağ-ı cemâle çün erem Vuslat gülün anda derem	Zirgüleli Hicaz İlâhi Beste: Hacı Faik Bey
— Geldin geri gider misin Elvedâ şehr-i remezan	Acemaşîran İlahi Beste: Zekâizâde Ahmed Ersoy
— Ey şehr-i nüzûl-i sûre Bâis oldun çok sürüre	Acemaşiran İlâhi Beste: Abdülkâdir Töre
— Gider hüznü İlâhî eyle mesrûr Keremlerle atâlar eyle Mevlâ	Sabâ İlâhi Beste: Hafız Post
— Geldi saâdetle yine Şehr-i sıyam mâh-ı kıyam	Hüseynî Aşîran İlâhi Beste: Halîfezâde

[17] Nuri Özcan, *Onsekizinci Asırda Osmanlılarda Dinî Musîki*, M. Ü. İlâhiyat Fakültesi, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1983, s. 343.

— Atâna lâyık olmak kul ne mümkün A sultanım heman ihsan senindir	Kürdî İlâhi Beste: Halîfezâde
— Sende doğmuştur Muhammed Mustafa Merhaba ey mah-ı mevlid merhaba	Acem İlâhi Beste: Buhurîzâde Abdulkerim
— Bağ-i cemâle çün irem Vuslat gülün anda direm	Zirgüle İlâhi Beste: Çalakzâde Şeyh Mustafa
— Ey dîl-i rind dünyanın çün âline aldandın Pervâne gibi her dem şem'i ruhine yandın	Hüseyni İlâhi Beste: Cılız Ali Dede
— Cemâlin nûrunun âşıklarına Kerem eyle kerem sultânım Allah	Uşşak İlâhi Beste: Akbaba İmamı
— Eser aşkın yile ezhâre karşu Öter bülbülleri gülzâre karşu	Dügâh İlâhi Beste: Akbaba İmamı
— Ya habîballah kaçan kalkar cemâlinden nikâb Mahv olur nûr-i ziyâ salmaz cihana âfitab	Irak İlahi Beste: Derviş Ali Şîrü Gâni Dede
— Aşk-ı Hâk her kimin ola yârı Hâr ider gözlerine ağyârı	Nevâ İlâhi Beste: Derviş Ali Şirü Gâni Dede
— Yanmaktan usanmazem pervane miyem bilmem Hiç sonunu saymazam divane miyem bilmem	Nevâ İlâhi Beste: Derviş Ali Şirü Gâni Dede
— Sende doğmuştur Muhammed Mustafa Merhaba ey mah-ı mevlid merhaba	Nevâ Tevşih Beste: Derviş Ali Şirü Gâni Dede
— Eser aşkın yeli ezhâra karşu Öter bülbülleri gülzâre karşu	Sabâ İlâhi Beste: Diyarbakırlı Emin
— Ey dil bize ver bir haber Aşk illerine kim gider	Hüseynî İlâhi, Beste: Ali Şiru Gani Dede (S. N. ERGUN) İsmail Hakkı Bey (Ali Rıza ŞENGEL)
— Tarikat kurb-i rahmandır Bu meydan özge meydandır	Segâh İlahi Beste: Derviş Kanunî (Cüneyd Kosal, Beste tarihi: 27.2.1984)

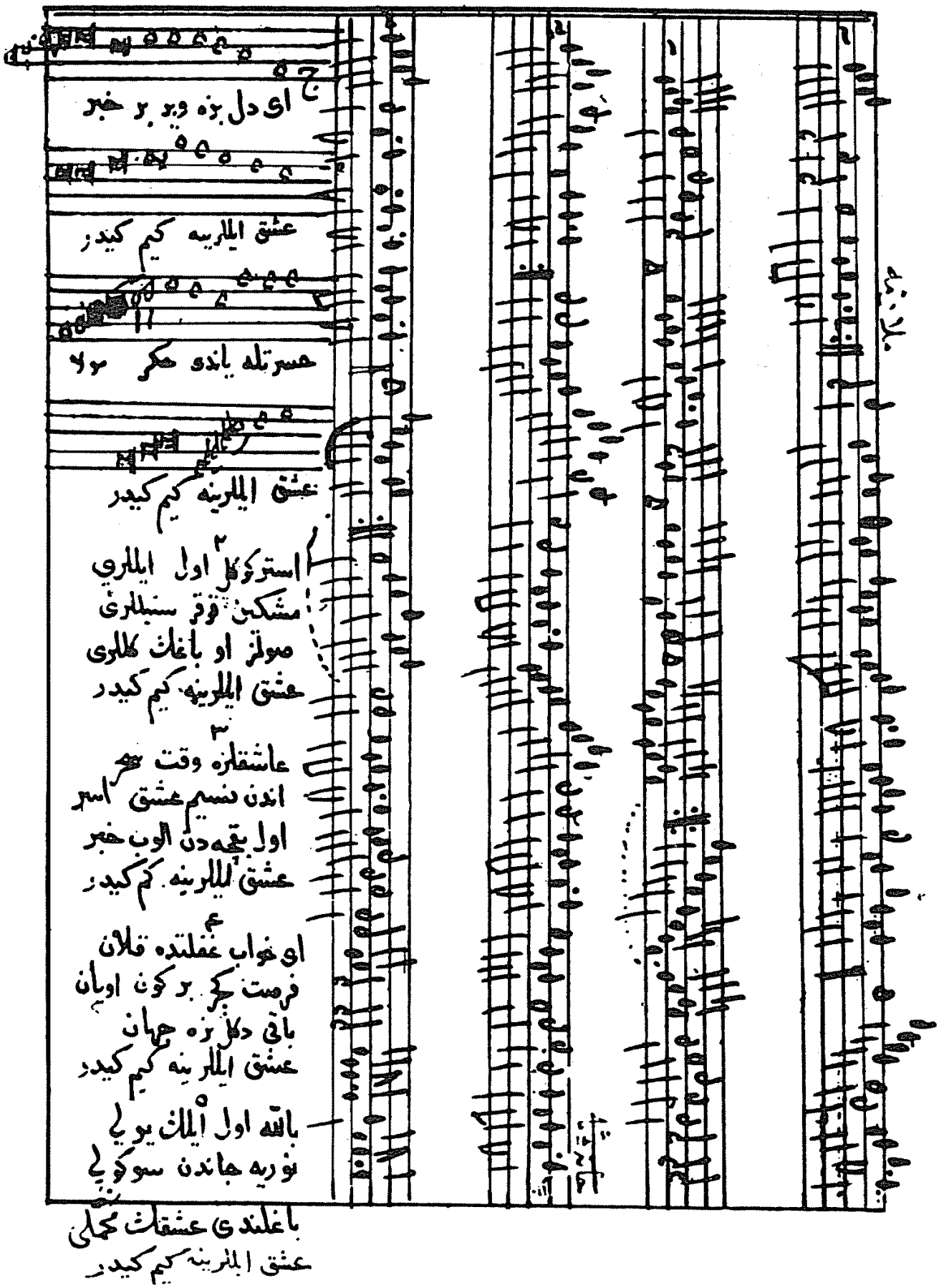
— Geldin geri gider misin
Elvedâ şehr-i ramazan

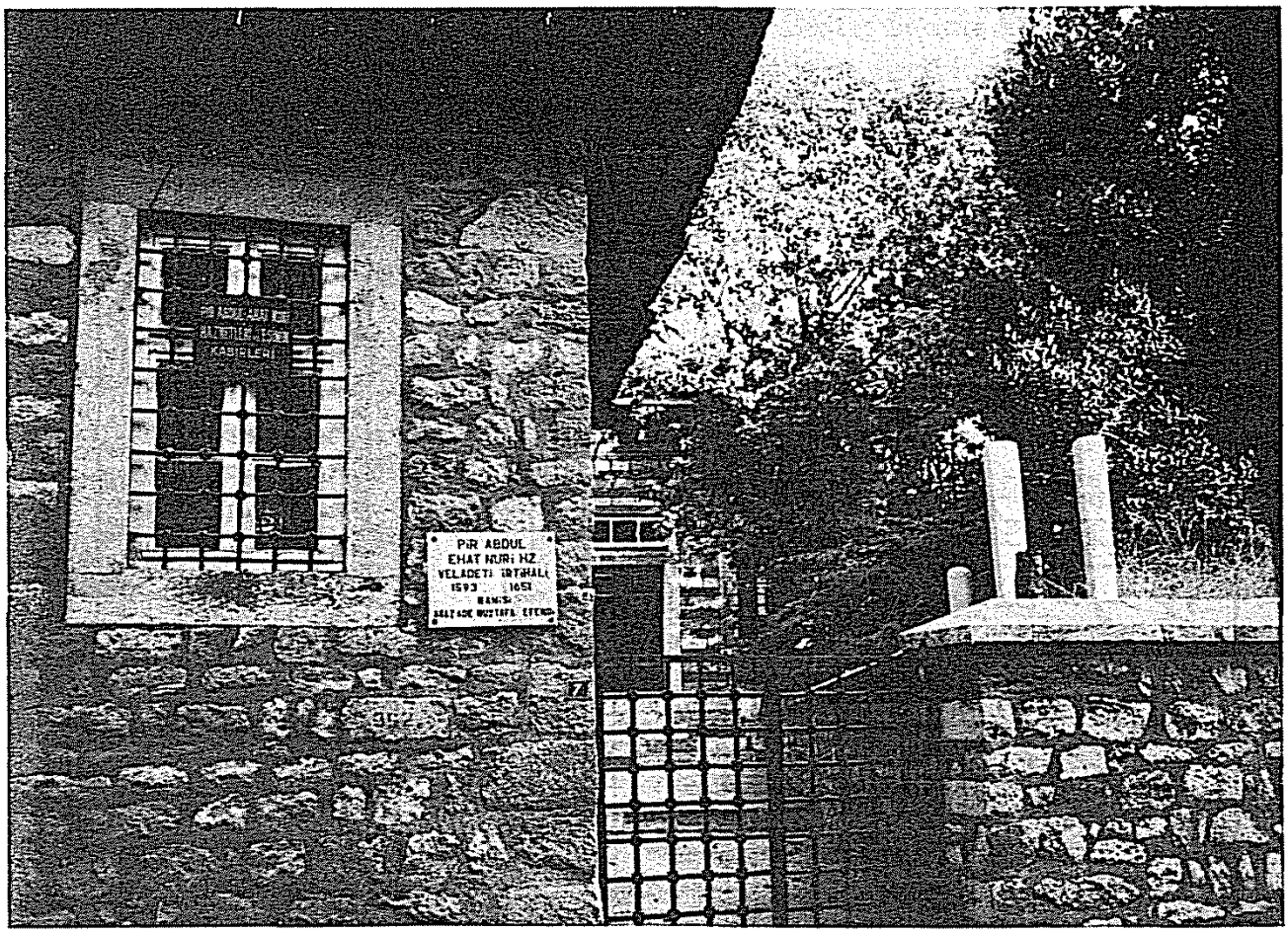
Mahur İlâhi
Beste: Sadun Aksüt
Beste tarihi: 19.4.1985

Abdullahad Nuri'nin kırk kadar bestelenmiş ilâhileri içinde, aynı güftenin farklı bestekârlar tarafından bestelenmiş olduğunu da görmekteyiz. Meselâ "Eser aşkın yeli ezhara karşı" mısrasıyle başlayan ilâhi, dügâh, uşşak, sabâ ve bayatî makamlarında bestelenmiş bulunmaktadır.

Abdulehad Nûrî (Nurî-i Sivasî), dîvan edebiyatına ait şiirleri bir tarafa bırakılırsa, ilham kaynağı, dil ve uslûb özellikleri ile Yunus izindeki şiirleri, bütün iç zenginliğini aksettiren ilâhileriyle, üzerinde pek çalışma yapılmamış, âlim ve güçlü bir mutasavvıf şair olup, edebiyatımızdaki yerini almalıdır.

الاهی سرحسی

ای دل بزه ویر بر خبر
عشق ایلریه کیم کیدر
حسرتله یاندی حکر
عشق ایلریه کیم کیدر
۲
استرکل اول ایللری
مشکن قوقر سنبللری
مولز او باغک کللری
عشق ایلریه کیم کیدر
۳
عاشقلره وقت سحر
اندن نسیم عشق اسر
اول یقچه دن الوب خبر
عشق ایلریه کم کیدر
۴
ای خواب غفلتده قلان
فرصت کچر بر کون اویان
باقی دکل بزه جهان
عشق ایلریه کیم کیدر
۵
بالله اول ایلک یولی
توریه جاندن سوکولی
باغلندی عشقک محملی
عشق ایلریه کیم کیدر

Abdulehad Nuri ve eşinin kabirleri. Eyüp Nişancı Mustafa Paşa Külliyesi civarı, İstanbul. Temmuz 1991. Fotoğraf: H. Âli GÖKSOY